

Л. Є. Фурдичко,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, Національний університет "Львівська політехніка"

Х. В. Юрків,

студент-магістр, Національний університет "Львівська політехніка"

## ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ПРОБЛЕМИ, ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ЇЇ СКОРОЧЕННЯ В УКРАЇНІ

L. Furdychko,

Ph.D., Associate Professor of Department of Finance, Lviv Polytechnic National University

K. Yurkiv,

Master student, Lviv Polytechnic National University

### LABOUR MIGRATION: PROBLEMS, FINANCIAL ASPECTS AND THE WAYS OF IT'S REDUCTION IN UKRAINE

**У статті висвітлено проблеми трудової міграції населення як соціального явища, особливості регулювання трудових міграційних процесів в Україні. Проаналізовано стан внутрішньої та зовнішньої трудової міграції, процеси міграційних переказів та фінансування держави для забезпечення органів міграційних служб в Україні, наведено розподіл видатків Державного бюджету в сфері міграції. Розкрито основні причини зростання рівня трудової міграції в Україні за останній період часу. Погіршення економічної, політичної ситуації в країні призвело до зростання рівня безробіття, до зубожіння громадян, катастрофічного зниження їх матеріального становища. Все це стало вагомим у вирішенні особистих проблем людини в Україні для виживання і покращення добробуту сім'ї, родини. Тому багато українських громадян стали заробітчанами за межами своєї країни. В роботі запропоновано шляхи скорочення трудових міграційних процесів в Україні, повернення трудових мігрантів на Батьківщину. Розглянуто роль відповідних інститутів та механізмів, які регулюють міграційну сферу в Україні.**

**The article deals with the problems of a labor migration as a social phenomenon and to the peculiarities of the regulation of the processes of labor migration in Ukraine. The article analyses the state of the internal and external labor migration, the processes of migration remittances and state funding for bodies of Migration Services of Ukraine. It provides the distribution of costs of the State Budget in the migration sphere. The article is also devoted to the study of the main reasons for the recent growth of the labor migration level in Ukraine. The deterioration of economic and political situation in the country has led to the increased level of unemployment, impoverishment of citizens and dramatic decline in their financial situation.**

**This reasons have been very weighty in solving personal problems of people in Ukraine such as survival and improvement of the welfare of the family household. So many Ukrainian citizens have been seasonal workers outside the country.**

**The article presents the ways of reducing labor migration processes in Ukraine, the return of migrants to their homeland. The role of institutions and mechanisms that regulate migration in Ukraine.**

*Ключові слова: трудова міграція, міграційні процеси, трудові мігранти, імміграція, грошові перекази мігрантів, регулювання міграції, розподіл державних коштів.*

*Key words: labor migration, the processes of labor migration, labor migrants, immigration, migration remittances, migration control, distribution of costs of the State Budget.*

#### ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Міграція — це рух населення з однієї території чи країни в іншу під впливом економічних, соціальних, адміністративних, пропагандистських та інших заходів

[9]. Міграція є складним соціальним явищем, яке сприяє обміну досвідом, знаннями, впливає на сімейний склад, професійно-кваліфікаційну структуру. Міграція буває різною, але найбільш болючою є тру-

дова міграція, при якій відбувається переміщення працездатного населення з метою знаходження місця роботи на певний термін, для підвищення рівня життя, добробуту шляхом використання власної робочої сили. Вирішення проблеми трудових мігрантів та біженців вимагає значних матеріальних, фінансових ресурсів на їх облаштування.

Міграційні процеси в сучасному світі досить вагомим впливають на господарське життя, розміщення, чисельність і стан людських ресурсів різних територій. Саме трудова міграція багато в чому визначає економічний та соціальний стан регіонів та країни в цілому. Сфера міграції потребує комплексного законодавчого врегулювання. Тому актуальність теми зосереджена на визначенні даної проблеми шляхом висвітлення причин і шляхів скорочення трудової міграції в Україні.

## АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значний вклад у дослідження причин виникнення трудової міграції та її наслідків для країни внесли такі вітчизняні вчені: Е. Лібанова, С. Чехович, О. Малиновська, О. Овчиннікова, М. Романюк, О. Хомра. На сьогодні вагомий внесок в осмислення проблеми трудової міграції внесли такі науковці: Т. Соколова, В. Гошовська, Л. Ростова, К. Чижевська, І. Ольшевська, М. Стасюк, І. Лапшина, М. Ніколайчук, І. Майданік, Т. Драгунова. Із зарубіжних вчених доцільно відзначити таких, як М. Денисенко, Ж. Зайончковська, В. Іонцев, В. Переведенцев, Е. Равенстейн та інші. У їх дослідженнях охарактеризовано суть явища трудової міграції та наведено ефективні методи регулювання міграційних процесів. Однак слід зазначити, що зміни, які відбулися, протягом останніх кількох років, практично у всіх сферах життєдіяльності, спричинили потребу нового підходу до розуміння явища трудової міграції [10].

Російські науковці С.К. Бондарєва та Д.В. Колесов під трудовою міграцією розуміють "виїзд на заробітки в інші країни з наміром по можливості стати постійним жителем країни прибуття" [10]. Український дослідник С.Б. Чехович визначає трудову міграцію як один із видів міграції, що здійснює фізична особа з метою пошуку роботи (позитивна міграційна установка на працю), тобто переміщення, що може мати постійний чи тимчасовий характер [11].

## ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідження стану трудової міграції в Україні, її проблем і наслідків, шляхів скорочення; фінансових аспектів руху міграційних переказів українських заробітчани на Батьківщину.

## ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Трудова міграція є складним різноманітним процесом, який вагомим впливає на демографічну ситуацію в країні та її соціально-економічний розвиток. Трудова міграція негативно впливає на розвиток окремого регіону, на його ринок праці, на формування пропозиції в регіоні на робочу силу. Високий рівень відкритості економіки України, розширення участі в інтеграційних

процесах обумовлюють активне включення нашої країни у міграційні потоки. Важливим фактором у соціальному розвитку України є високий рівень трудової міграції. Трудова міграція спричиняє зменшення трудового потенціалу країни, посилення інфляційних тенденцій та зростання імпорту, руйнування сімейних взаємин тощо. Основними причинами трудової міграції з України є вирішення матеріальних проблем у сім'ї, родині, тому вона є соціально-економічно залежною. Високий рівень бідності та нерівності у суспільстві, низький рівень заробітних плат, добробуту, високий рівень безробіття, бажання заробити на житло, на навчання дітей, на відкриття власного бізнесу, зростання корупції та злочинності — все це "кличе" людей знаходити кращої долі, кращі місця роботи за межами України. Ті і інші причини впливають на те, що українські мігранти виконують важку фізичну роботу за невисоку оплату праці. Вони отримують за таку роботу набагато вищу заробітну плату, ніж в Україні, проте значно меншу, ніж отримують громадяни країн-призначення за таку ж роботу.

У структурі трудової міграції громадян України, за ступенем легальності та можливостями статистичного обліку можна виділити чотири якісно особливі рівні:

I. Офіційна трудова міграція — переміщення українських громадян, які виїжджаючи за кордон, декларують мету участі в трудовій діяльності і є легальними трудовими мігрантами в приймаючих країнах.

II. Неофіційна трудова міграція — поїздки наших співвітчизників за кордон з декларованою ціллю туризму, відвідування родичів тощо, пов'язані з наступним працевлаштуванням та реєстрацією в країні-реципієнті.

III. Успішна нелегальна міграція — поїздки за кордон, пов'язані з незареєстрованою зайнятістю видами діяльності, дозволеними законодавством відповідних країн.

IV. Міграція жертв злочинних угруповань — торгівля людьми та інші випадки перебування громадян України в нелюдських умовах, або зайнятість протиправною діяльністю за кордоном не з власної волі.

Залежно від того, чи перетинаються кордони країни при переміщенні працездатного населення, розрізняють внутрішню і зовнішню міграції. Внутрішня — приводить до переміщення трудових ресурсів у середині країни, між регіонами або між містом і селом, проте чисельність населення країни при цьому не змінюється. Зовнішня — впливає на чисельність населення, збільшуючи її на кількість людей, які в'їхали в дану країну (іммігранти) і, зменшуючи на кількість людей, які виїхали за межі даної країни (емігранти) [12].

Трудова міграція українців може бути охарактеризована як "відтік мізків", адже більше 30% українських заробітчани мають вищу освіту. Згідно з результатами дослідження, здійсненого Державною службою статистики України і Інститутом демографії та соціальних досліджень НАН України, низький рівень заробітних плат змушує більше 80% трудових емігрантів України шукати кращої долі за кордоном. Понад 1 млн українців виїхали на заробітки за кордон у 2011—2012 роках, а майже 3 млн громадян бодай

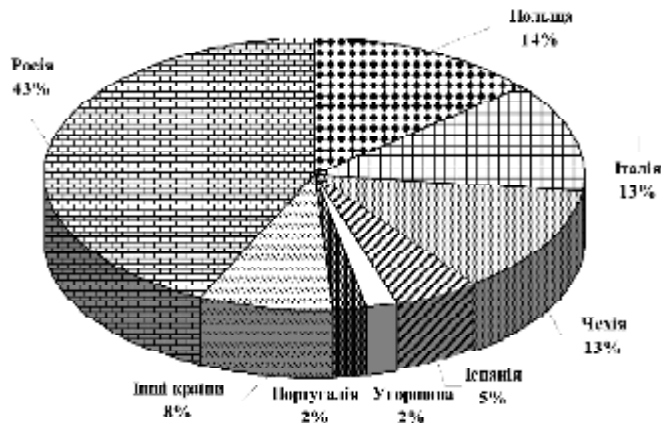


Рис. 1. Основні країни призначення українських трудових мігрантів

один раз в році виїжджали за межі України з метою працевлаштування, в рамках сезонної міграції. Загальна кількість трудових мігрантів-українців у світі становить 6,5 млн осіб. Кожний сьомий українець виїхав за межі своєї Батьківщини, що становить 14,4% загальної чисельності населення України. Україна в Європі стала однією із найбільших країн-донорів робочої сили, де зовнішня трудова міграція є об'єктивною реальністю сьогодення.

Найбільша кількість українських трудових мігрантів перебуває в Росії (43%), а також в Польщі (14%), Італії та Чехії (13%), найменша — в Угорщині та Португалії (2% відповідно) (рис. 1). Основними сферами працевлаштування громадян України за кордоном є будівництво (46%), домашній догляд (18%) та сільськогосподарський сектор (11%), а також промисловість, готельний, ресторанний та транспортний сектори (4% відповідно) (рис. 2) [8, с. 4—5].

Отже, можна сказати, що кількість українських мігрантів, які працюють у Росії та в країнах ЄС, становить приблизно 50/50, а також те, що переважна більшість громадян України за кордоном, незалежно від рівня освіти, виконують низькокваліфіковані роботи (рис. 2).

На сьогодні, важливим є питання, пов'язане з урегулюванням імміграції в Україну. Так, у 2013 році кількість прибулих перевищила чисельність вибулих на 31,913 тис. осіб, при цьому різкий міграційний приріст населення спостерігався в 2012 році, коли перевищення кількості прибулих над чисельністю вибулих становило 61,844 тис. осіб, в той час як 2011 році

— 17,096 тис. осіб [6]. Отже, за 2013 рік чисельність прибулих до України перевищила відповідний показник 2011 року понад удвічі, що є наслідком практично рівного доступу на ринок праці для іноземних громадян, біженців і громадян України.

Органами Міністерства внутрішніх справ України щорічно затримується 14—15 тис. нелегальних мігрантів. Загалом станом на початок 2012 р. на обліку в органах внутрішніх справ перебувало понад 310 тис. іноземців, переважно громадян країн колишнього СРСР. На початок 2013 р. було зареєстровано 2609 осіб, визнаних біженцями. За даними Державної служби зайнятості України, кількість іноземців, які тимчасово працюють в Україні, становила на початку 2013 р. 7,5 тис. осіб. Цей показник залишається помітно меншим, ніж у 2009 р., коли було досягнуто максимального рівня (12,4 тис. осіб). Найбільші групи трудових іммігрантів зайняті у таких видах діяльності, як торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку (21,7%); будівництво (17,5%); переробна промисловість (17,0%) [5, с. 112].

З-поміж українських трудових мігрантів, що працювали за кордоном у 2010—2012 роках, 38% мали дозвіл на проживання та роботу, 13% — дозвіл на роботу, 24% — дозвіл на тимчасове проживання, 17% не мали правового статусу та 4% перебували в інших країнах лише з туристичною візою. Історично склалося, що Україна має одну з найбільших діаспор у світі, яка зберігає культурні й економічні зв'язки з батьківщиною. Зважаючи на різні визначення та труднощі у тому, щоб назвати

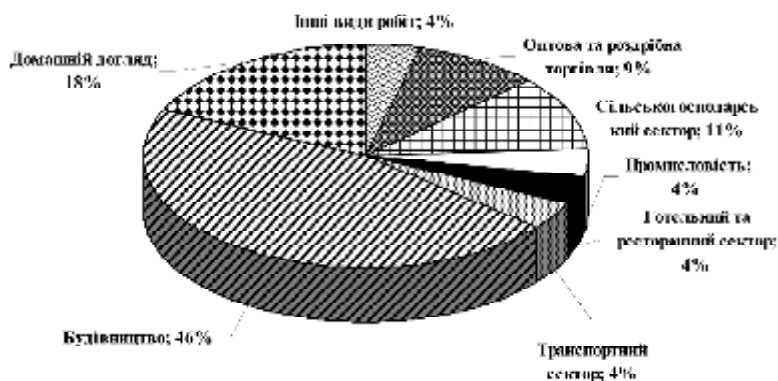


Рис. 2. Основні сфери працевлаштування українських трудових мігрантів

**Таблиця 1. Грошові перекази в Україну 2010–2012 рр., млн \$ США**

Показники	2010 рік	2011 рік	2012 рік
За каналами надходження:			
- через коррахунки банків	2959	3252	3278
- через міжнародні платіжні системи	2126	2804	3213
- Неформальними шляхами	777	963	1035
За джерелами формування:			
Оплата праці (без врахування податків та витрат у країні перебування)	3373	4022	4619
Приватні трансферти, в т.ч.			
- грошові перекази працюючих за кордоном	1560	1890	1749
- інші приватні трансферти	929	1107	1158
Обсяги грошових переказів у % до ВВП	4,3 %	4,3%	4,3%

Джерело: Національний банк України.

конкретну кількість тих, хто належить до діаспори, загальна чисельність української діаспори коливається між 12 та 20 млн осіб. Також слід зазначити, що Україна залишається однією з основних країн походження постраждалих від торгівлі людьми. За даними соціологічних оцінок, приблизно 120000 українських громадян за період з 1991 року постраждали від сучасного рабства [8, с. 5,8, 12].

Оскільки трудова міграція є важливим чинником добробуту домогосподарств мігрантів, заробітки мігрантів можуть, у разі виробничого використання, мати позитивне значення і для економічного розвитку регіонів, то державі необхідно звернути увагу на розвиток системи послуг, що надаються банківськими установами мігрантам, що працюють, з метою здешевлення переказів, покращення умов акумуляції заробітків мігрантів і їх направляти на розвиток економіки та відкриття нових робочих місць [12].

Варто вивчити можливість зменшення мита на ввіз мігрантами інструментів і устаткування з метою започаткування власного бізнесу в Україні, запровадити схеми надання дешевих кредитів на основі накопичувальних рахунків мігрантів для набуття освіти, відкриття малого бізнесу, вирішення житлового питання [13]. Українська трудова міграція стала одним із головних інвесторів в економіку країни: тільки офіційно через банківські перекази в 2011 році ці люди перевели в Україну 7 млрд \$ США, в 2012 — 7,5 млрд \$ США, а враховуючи інші способи передачі коштів, ці суми можуть становити від 19 до 23 млрд \$ США щорічно. Суми грошових переказів трудових мігрантів в 2011 році практично зрівнялися з обсягом прямих іноземних інвестицій в економіку України в цей період. У 2013 році приплив таких коштів в Україну не скоротився, оскільки мігранти, навіть якщо втрачають роботу, то не повертаються на батьківщину, а міняють країну проживання. Мак-

роекономічна ситуація в Україні не стимулює емігрантів до повернення на батьківщину, але й провокує появу нових мігрантів [14]. За останні шість років обсяг міжнародних приватних переказів до України, основну частку яких складають гроші, зароблені трудовими мігрантами за кордоном, зріс на 34% і тільки за I квартал 2013 року до України з-за кордону надійшла сума в 1 млрд \$ США.

Україна посідає II місце серед держав Східної Європи і Центральної Азії за обсягом переказів трудових мігрантів (приватних осіб), поступаючись лише Польщі (7,6 млрд \$ США), але й випереджаючи Росію (5,5 млрд \$ США). Це пов'язане не лише зі збільшенням обсягів трудової міграції, але й зі збільшенням частки переказів, що спрямовувались офіційним каналом [14].

Найбільші обсяги нелегальних коштів трудових мігрантів надходять у Західні регіони України — понад 10 млрд \$ США на рік, що вдвічі більше, ніж у Центральні та Східні області, і в тричі більше, ніж на Південь країни. Найбільші нелегальні канали переказу коштів вітчизняних трудових мігрантів походженням із Польщі, Іспанії, Італії, Чехії [14].

Важливим напрямом дослідження міграційних процесів є питання про грошові перекази мігрантів як засіб перерахунку доходів. Соціально-економічний вплив емігрантських переказів на розвиток держави є подвійним. З одного боку, вони збільшують купівельну спроможність населення, інвестують в освіту, придбання житла, чим покращують розвиток відповідних галузей. Частина грошових переказів мігрантів використовується як стартовий капітал для заснування власного бізнесу. Серед негативних наслідків грошових надходжень з-за кордону — це зростання цін та створення соціальної напруженості між окремими верствами населення, які отримують такі грошові доходи, та особами, які таких джерел доходу не мають [13].

**Таблиця 2. Основні напрями використання коштів трудових мігрантів України, %**

Показники	2008 рік	2012 рік
Щоденні потреби	72,0	77,5
Товари тривалого користування	39,3	40,9
Житло	29,1	29,0
Навчання дітей	12,4	11,6
Заощадження	9,7	22,2

Джерело: Державна служба статистики України.

**Таблиця 3. Розподіл видатків Державного бюджету в сфері міграції**

Показники, тис. грн.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Державна міграційна служба України:	397 649,0	468 305,5	1 187 985,1
- Керівництво та управління у сфері міграції, громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб	30 418,1	32 182,3	30 406,1
- Забезпечення виконання завдань та функцій у сфері громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб	366 415,8	435 773,2	757 404,0
- Внески до Міжнародної організації з міграції	815,1	350,0	175,0
- Створення та функціонування Єдиного державного демографічного реєстру	-	-	400 000,0
Забезпечення захисту прав і свобод громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорона громадського порядку та протидія незаконній міграції	11 161 812,9	12 485 433,1	11 820 423,7

Джерело: [1; 2; 3].

Авторитетною міжнародною організацією, яка займається проблемами міграції населення, є Міжнародна організація з питань міграції (МОМ), що була створена у 1951 році. Метою МОМ є забезпечення в усьому світі впорядкованої міграції осіб. Представництво МОМ в Україні почало працювати в Києві у 1996 році, в 2002 році Верховна Рада України ратифікувала Угоду про членство України в організації. Протягом 15 років діяльності в Україні, МОМ надало допомогу більш ніж 300 000 мігрантів, потенційних мігрантів, постраждалих від торгівлі людьми і іншим вразливим групам.

Державна політика щодо регулювання трудових міграційних процесів посіла важливе місце в Стратегії демографічного розвитку України до 2015 року. В ній конкретизується питання забезпечення зворотності трудової міграції, соціальної захищеності вітчизняних заробітчан за кордоном, вироблення механізму швидкого залучення грошових коштів мігрантів в економіку України, розширення можливостей працевлаштування на батьківщині шляхом розвитку малого бізнесу і підприємництва, здешевлення послуг із переказу мігрантами коштів на Батьківщину, сприяння внутрішній міграції населення, як альтернатива зовнішній [15]. У 2010 році Постановою уряду було створено Раду з питань трудової міграції при Кабінеті Міністрів України, на яку покладено виконання завдань, пов'язаних із формуванням і реалізацією державної політики у сфері трудової міграції. Державною міграційною службою розроблено затверджені урядом країни у 2011 році План заходів щодо інтеграції іноземних мігрантів в Україні на 2011—2015 роки і Стратегію розвитку національної політики щодо реінтеграції мігрантів, що повертаються [13].

У 2010 р. була створена Державна міграційна служба України (ДМС), основними завданнями якої є реалізація державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, а також внесення пропозицій щодо формування державної політики у цих сферах. ДМС здійснює свої повноваження безпосередньо та через головні управління в областях та містах, що свідчить про створення в Україні якісної системи управління міграцією [7].

У таблиці 3 представлено розподіл державних коштів за 2012—2014 роки, з якої випливає, що вагомо зросли видатки на Державну міграційну службу України, в той час як фінансування прав і свобод громадян скорочується і це є негативним явищем у соціальній політиці України.

### ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На підставі вищевикладеного, можна сказати, що важливим напрямом в міграційній сфері є формування державної міграційної політики, яка передбачатиме впровадження заходів щодо посилення роботи дипломатичних установ України з питань правової та інформаційно-консультаційної допомоги громадянам України, зокрема українським трудовим мігрантам, за межами держави.

Для збереження інтелектуального та трудового потенціалу України, створення умов для ефективного залучення трудових мігрантів до соціально-економічного розвитку України, необхідно розробити державну програму сприяння зворотній міграції та реінтеграції трудових мігрантів, що повертаються. Активізувати роботу в частині інформування населення щодо шляхів легального працевлаштування за кордоном і ризиків, пов'язаних із незаконним працевлаштуванням за межами держави, особливостями міграційного законодавства країн-реципієнтів [4]. Державна політика України у сфері соціального захисту мігрантів має бути забезпечена основними заходами уряду, щодо укладання угод про соціальне та пенсійне забезпечення із країнами, де перебувають українські працівники-мігранти.

Тому з метою правильності ведення міграційної політики України, можна виділити такі основні шляхи щодо вирішення проблем скорочення трудової міграції: створення нових робочих місць, шляхом розширення виробництва; підвищення рівня оплати праці; зниження корупції у владних структурах; обмеження "тіньової економіки"; вироблення нових правових документів, які б достатньо чітко регулювали і контролювали трудову міграцію; формування закону про правовий статус працівників-мігрантів; правильність управлінських рішень; створення в структурі виконавчої влади спеціального органу управління трудовою міграцією, який би формував політику, лобіював прийняття необхідного законодавства, фор-

мував сприятливу для розв'язання міграційних проблем громадську думку [13]. З метою повернення трудових мігрантів в Україну, держава повинна вирішувати шляхи скорочення зовнішньої трудової міграції для збереження своїх співвітчизників, їх здоров'я та генофонду українського народу.

#### Література:

1. Закон України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" від 22.12.2011 № 4282-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4282-17>
2. Закон України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" від 06.12.2012 № 5515-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>
3. Закон України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" від 16.01.2014 № 719-VII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/719-18>
4. Постанова Верховної Ради України "Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення" від 05.11.2013 № 680-VII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/680-vii>
5. Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 р." [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannia\\_2013-c7954.pdf](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannia_2013-c7954.pdf)
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Державна міграційна служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/pro-dms-ukrainy>
8. Міжнародна організація з міграції (МОМ) Представництво в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://iom.org.ua/ua/pdf/UKR%20FF\\_F.pdf](http://iom.org.ua/ua/pdf/UKR%20FF_F.pdf)
9. Міжнародна економіка [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.megos.org.ua/miznarodna%20economica.6.html>
10. Міграція (суттєвість і явлення) / С.К. Бондырева, Д.В. Колесов. — М.: Издательство Московского психолого-социального института. — Воронеж: Издательство НПО "МОДЭК", 2004. — 411 с.
11. Міграційне право України: підручн. / С.Б. Чехович. — К.: Школа, 2003. — 240 с.
12. Населення України. Трудова міграція в Україні. — К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. — 233 с.
13. Малиновська О.А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування. — К.: НІСД, 2011. — 40 с.
14. "Інституційні механізми залучення коштів в трудову міграцію як інвестиційного ресурсу розвитку економіки периферійних територій західних регіонів України" Аналітична записка.
15. Постанова КМУ "Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року" від 24.06.2006, № 879 [Електронний ресурс]. — Режим до-

ступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/879-2006-%D0%BF>

#### References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On State Budget of Ukraine for 2012", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4282-17> (Accessed 19 April 2014).
  2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On State Budget of Ukraine for 2013", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5515-17> (Accessed 19 April 2014).
  3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On State Budget of Ukraine for 2014", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/719-18> (Accessed 19 April 2014).
  4. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine (2013), "On the recommendation of the parliamentary hearings on" Ukrainian labor migration: state, problems and solutions", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/680-vii> (Accessed 23 April 2014).
  5. President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine (2013), "On the internal and external situation of Ukraine in 2013", available at: [http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannia\\_2013-c7954.pdf](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannia_2013-c7954.pdf) (Accessed 25 April 2014).
  6. State Statistics Service of Ukraine (2013), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 25 April 2014).
  7. State Migration Service of Ukraine (2014), available at: <http://dmsu.gov.ua/pro-dms-ukrainy> (Accessed 28 April 2014).
  8. International Organization for Migration (IOM) Mission in Ukraine (2013), available at: [http://iom.org.ua/ua/pdf/UKR%20FF\\_F.pdf](http://iom.org.ua/ua/pdf/UKR%20FF_F.pdf) (Accessed 29 April 2014).
  9. Mizhnarodna ekonomika [International economics], available at: <http://www.megos.org.ua/miznarodna%20economica.6.html> (Accessed 19 April 2014).
  10. Bondyрева, S.K. and Kolesov, D.V. (2004), Migracija (sushhnost' i javlenija) [Migration (essence and phenomenon)], Izdatel'stvo Moskovskogo psihologo-social'nogo instituta, Moscow, Russia.
  11. Chekhovych, S.B. (2003), Migrants'ne pravo Ukrainy [Migration Law of Ukraine], Shkola, Kyiv, Ukraine.
  12. Institute for Demography and Social Studies (2010), The population of Ukraine. Labour migration in Ukraine, Institute for Demography and Social Studies. MV Ptukha NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
  13. Malinowska, O.A. (2011), Labour migration: the social consequences and ways to respond, NISS, Kyiv, Ukraine.
  14. The National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine (2014), "Institutional mechanisms for raising funds migrant workers as investment resources of economic development of peripheral areas of the western regions of Ukraine". Policy Brief, The National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
  15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2006), "On Approval of the Strategy demographic development in the period up to 2015", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/879-2006-%D0%BF> (Accessed 6 May 2014).
- Стаття надійшла до редакції 21.05.2014 р.*